

Hozzászólás a maximális fatömegtermelés kérdéséhez

Általában az a szokás, hogy amikor valaki egy jó cikket ír, ahhoz a hozzászóló a legtöbb esetben dicséretes megjegyzéseket tesz. Tagadhatatlan, hogy örültem, amikor olvashattam *Abonyi Istvánnak* a lap júliusi számában megjelent tanulmányát, mert van benne dicsérendő. Ezzel az igazán fontos nemzetgazdasági jelentőségű tárgykörrel komolyan kell foglalkoznunk. Tervgazdálkodásban élünk és ez megköveteli, hogy a tervek, jelen esetben az erdőgazdasági tervek reálisak és mindenben megokoltak legyenek. Nagyon dicséretes, hogy a tárgykör ismertetője figyelembe vette az erre vonatkozó összes hazai forrásokat, sőt még a Gerhardt-féle fatermési táblák adatainak az ismertetésével felhasználta az egyik legfontosabb külföldi forrásmunkát.

Csak dicsérni tudom végkövetkeztetésének azt a részét, hogy kutatásokat javasol a folyónövedék pontosabb megállapítása érdekében. Tagadhatatlan, hogy az eddigi és csupán a fatermési táblákra épített folyónövedék megállapítása messze áll a pontosságtól és mivel fatermési tábláink távolról sem képviselik a mai Magyarország erdőgazdaságának fatermési átlagait, kívánatos, hogy ezzel a kérdéssel részletesen foglalkozzunk.

Nagyon helyes az is, hogy kiemeli annak a fontosságát nemzetgazdasági szempontból, hogy miért kell ezzel a kérdéssel komolyan foglalkozni, amikor hivatkozik arra, hogy kevés erdőnkől nem tudunk eleget termelni faellátásunk kielégítésére, mert 50%-ban fát importálunk. Itt azonban meg kellett volna emlékeznie arról, hogy ez az 50% csak a fatömegre és nem annak értékére vonatkozik. Mert ha a fabehozatali értékre vonatkoztatjuk, akkor több, mint egyharmaddal több értékű fát hozunk be, mint amit hazai erdeinkből termelni tudunk. Ezt figyelembe kell venni. Ha a legnagyobb átlagnövedék alapján kiszámított maximális fatömeget fogjuk kitermelni, akkor már a közeljövőben sem tudjuk kielégíteni faiparunk fűrész- és furnérröng-szükségletét. Itt nyomatékosan kell megemlíteni, hogy az Abonyi által javasolt vágások mellett a fűrészröng legalsó méretét alig lehet elérni. Ezenkívül még több, az alábbiakban kifejtett észrevételem is van.

A magam részéről inkább az OEF által országosan megállapított és üzemterveinkben előírt fatömeghez ragaszkodnék. Ezt a fatömeget a cikk írója kevésnek tartja, és mintegy 100 000 m³-rel még többre becsüli a kitermelhető fatömeget.

Annakidején — amikor az OEF elismerésre méltón európai, sőt világviszonylatban első helyen és a legnagyobb százalékos kiterjedésben elkészítette az ország üzemterveit, amiért csak dicséret járhat —, vita tárgyát képezte, hogy mennyit vágjunk a magyar erdőből. Alulírott nem volt mindenben egyetértésben a kitermelendő fatömeg nagyságával, azt sokallta. Erről annak idején az Erdő szakfolyóiratunk meg is emlékezett s a viszontválaszban az volt a meggyőző érv, hogy az OEF erdőrendezőségi intézménye tényleges felmérések alapjára és adataira építette fel megállapítását. Ezzel az érveléssel szemben, egyes megállapításaim fenntartásával, vissza kellett vonulnom.

Nem ajánlanám, hogy most Abonyi által javasolt túltermelésbe menjünk át, mert ennek megállapítása nem történt semmiféle felmérés alapján. Végezzük el először azokat a folyónövedékvizsgáló kutatásokat és azután beszéljünk a tárgyról ismét, de csak azután.

Nagyon nyomatékosan kell megemlítenem, hogy amikor az OEF hozzájárult az általa és az erdőrendezősége által javasolt fatömeg kitermeléséhez, ezt abban a tudatban tehette, hogy akkor voltak még idősebb korosztályok és így vastagabb állományok, amiből ki lehetett elégíteni és még ma is ki lehet egy ideig elégíteni faiparunk ilyen irányú igényeit. De ne menjünk túl a határon, ahogy a cikk írója most javasolja, mert nem felejtendő el, hogy az előbb említett korosabb (vastagabb) állományok természetesen csak fogynak. És még egyet ne felejtünk el, hogy a gyakorlati erdészet, a maga előrelátó tapasztalati érzékével áttált — már mintegy egy évtized óta — a gyéritések fokozottabb kitermelésére és ezzel megtakarította a vastagabb, idősebb állományokat. Ez is hozzájárult, hogy a vastagabb méretű állományok még fennállnak.

A fentiek előadása után legyen szabad a továbbiakban egy néhány megjegyzésemet közölni.

A cikk írója megemlékezik több fatermési tábláról, ezek között egyes hazai fatermési táblákról. Megemlékezik továbbá a Greiner-féle fatermési tábláról, ami egy magyar erdőrendezőnek, nem országos, de egy szűkebb magánbirtokra vonatkozó felvétele alapján készült. Végül felemlíti a Gerhardt-féle fatermési táblák adatait,

ez külföldi. Ezek az utóbbi fatermési táblák a mai hazai viszonyainkra kevésbé alkalmazhatók s a növedékmeghatározásnál pontosságukhoz sok kétség fér. Mind a három fatermési tábla más és más fatermési eredményeket tüntet fel.

Ha már itt vagyunk a fatermési táblák értékelésénél, legyen szabad javasolni, hogy nagyon kívánatos lenne, ha országos erdőrendezésünk *az ország különböző tájaira külön-külön fatermési táblákat állítana fel.* Ez nem új gondolat. Emlékezzünk csak vissza a Greiner-féle fatermési táblákra és a már egy néhány évtized előtt *egyes hazai magánbirtokok helyi fatermési tábláira,* amit üzemterveik készítésének alkalmával állítottak össze; *kövessük ezt a példát!*

Kár volt, hogy a Gerhardt-féle táblák megemlítésénél nem tért ki a hozam szabályozására és ezzel kapcsolatban a hozadék megállapítására. Gerhardt-nak a hozadék-formuláját irányadóan fogadták el az Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetségének 1956. évben tartott XII. kongresszusán. A képlet az összes folyó- és átlagnövedék átlagából indul ki, hozzáadva a tényleges fakészlet és a normális fakészlet különbözetét egy bizonyos kiegyenlítő időre vonatkoztatva. Ez utóbbi lehet tehát pozitív vagy negatív. A mi viszonyaink között kívánatos lenne, legalábbis ellenőrzésképpen, ennek a formulának a figyelembevételé. Ugyanis az ország faállományának egyes korosztályai, különösen a középkoron felüli korosztályok, nagyon hiányosak. Amiből következik, hogy *óvatossnak kell lennünk az egyszerű növedék-számításra felépített hozadék alkalmazásával, mert azt az előbbiekből kifejtettek szerint még csökkenteni kell.*

Bizonyos mértékben osztom a cikk írójának azt a megállapítását, hogy a műfagyártás (farostlemez és forgácslap készítés) korában tényleg nincs szükség a nagyobb méreteket adó, túltartott állományokra. Itt azonban meg kell jegyezni, hogy Magyarország a fajok százalékos elosztását tekintve előnytelen helyzetben van, mert fajokunk csaknem 90%-a kemény lombos fa és csak a többi lágylomb és puha fenyőfa. Ez utóbbi két csoport az, ami elsősorban alkalmas a műfa készítésére. Mind-ebből figyelembe kell tehát vennünk, hogy a múlt vágásfordulóját és vágáskorát milyen mértékben csökkenthetjük. Az OEF eddigi felmérése alapján az országos átlagos vágáskor 59 év, éppen az előzőkre való tekintettel. És az OEF arra építette fel a kitermelendő fatömeg nagyságát, hogy figyelembe vette azt, miszerint még rendelkezésre állottak és állanak ezen felüli korosztályok, amiből ki tudták és ki tudják részben ma is elégíteni faiparunk fűrész- és furnérrönk iránti igényét.

Maga a cikkíró is aggodalmát fejezi ki, hogy a bükkösöknél azok természetes felújítása érdekében nehezen megoldható problémák merülnek fel a vágáskornak a csökkentésével. Kár volna úgyszólván egyetlen legfontosabb talajjavító fajokunkat a természetes felújítás alkalmazásának elmulasztásával teljesen visszafejleszteni. Megemlíkezik a cikk írója még a bükk sarjerdők fatermési tábláiról s abból is von le bizonyos következtetéseket, ha nem is lelkesedik ezért az üzemmódot. Erre csak az a megjegyzésem, hogy teljesen hagyjuk figyelmen kívül a jövőben a bükk sarjerdő létesítését és a még meglévőket mielőbb szanaljuk végképpen, mert ugyan mit lehet kezdeni a 15—20 cm vastagságú vágásra kerülő fával. Hiszen köztudomású, hogy a vasbeton alkalmazása miatt, bányászatunknak keménylombos bányafára szinte évről évre kevesebbre lesz szüksége. Márpedig a bükk sarjerdőkből legfeljebb bányafa kerülne ki. Ügyeljünk továbbá Abonyi cikkében megemlített, egyébként szépen felépített, de túlméretezett bükkgyérintésekre és túltartott visszamaradó egyes fák fenntartására, mert nagy gondot okoz majd ezek kitermelése, mind a művelőnek, mind pedig a fakitermelőnek és anyagmozgatónak.

Engedje meg a cikk írója, hogy kitérjek az erdeifenyő átlagnövedékének 50 éves kulminációjára is. Ebből azt a következtetést látszik levonni a cikk írója, miszerint az erdeifenyőnél is nagyon megszívlelendő lenne a vágáskor erős leszállítása. Tagadhatatlanul van olyan erdeifenyő — ilyen az általánosan ismert „répafenyő” —, ahol erről lehet szó. Az erdeifenyő kozmopolita faj és megterem mindenütt, de a minősége és szöveti szerkezete és műszaki felhasználhatósága más és más. Gondoljunk csak itt a Vas megyei szentpéterfai erdeifenyőre, vagy a szentgotthárdi erdeifenyőre, vagy a Lenti környéki erdeifenyvesekre és a zselicségiekre, bizony ezek a nekik megfelelő termőhelyen állva jobb minőségű és mennyiségű fát termelnek, mint az ún. széles égvyrűjű és már az irodalomban is elfogadott „répafenyő” elnevezésű erdeifenyő, de ezeknek a vágáskora jóval felette van az 50 évnek.

Végül fel kell hívnom a cikkíró figyelmét, hogy az ország faállományának csaknem harmadrésze sarjerdő és csaknem egyharmad része rottott erdő. Különösen az utóbbi nem járul hozzá ahhoz, hogy többet vágjunk a magyar erdőből, mint amennyit az OEF állandóan fejlődő üzemtervi felvételek alapján megállapított üzemtervekben előír.

Végeredményben egyetérttek a cikk írójával atekintetben, hogy végezzünk a folyónövedék megállapítására komoly kutatásokat, és az ott kihozott komoly kutatási eredményekre építsük fel megállapításainkat.

Nagyon köszönöm a cikk írójának, hogy ezt a nemzetgazdaságilag fontos problémát felvetette s alkalmat adott, hogy ahhoz szerény véleményemet hozzáfűzzem, ami ugyancsak a magyar erdő iránti lángoló szeretetemből fakad.

Lámfalussy Sándor

1963 nyarának időjárása

Az idei nyarunk igen szépen indult, bőséges meleggel, napsütéssel és kiadós esőkkel. Később a helyzet romlott, s a nyárutó már jóval hűvösebb volt a szokásosnál.

Június tehát az átlagosnál melegebb. A havi középhőmérséklet 20,0 és 23,8 °C között volt, s országszerte 2—4 fokkal haladta meg az átlagot. Az abszolút maximum 30,0 és 35,0 fok közötti értékkel tetőzött. Fellépésének ideje országosan igen különböző volt. A legerősebb lehülés 11-én és 30-án jelentkezett, amikor 8,9 fokra süllyed a hőmérő higanyszála.

A napsütéses órák száma az ország túlnyomó részén meghaladta a 30 éves átlagot. Átlagosan 243—329 óra között változott. Csak az északnyugati megyék kaptak az átlagosnál kevesebb napsütést.

A csapadék főleg zivatarral jelentkezett, ezért eloszlása igen szeszélyes volt. Őszege a Duna—Tisza-közének nagy részén, Nógrád megyében és a Balaton környékén az átlag kétszeresét is meghaladta. Legtöbb csapadékot Szilvássváradról jelentettek, 222 mm-t. Legszárazabb volt az ország keleti határszéle. Itt a havi csapadék az átlag felét sem érte el. Csengeren mindössze 15 mm-t mértek. Nem érte el a csapadék az átlagot Békés és Csongrád megye déli részén, Baja térségében, valamint Komárom, Győr-Sopron megye nagy részén és Vas megye keleti részén. Gyakori volt a jégeső, főleg a Duna—Tisza közén.

A nagy meleggel és bőséges napsütéssel párosult kiadós csapadék igen kedvező volt a csemeték kezdeti növekedésére és az ültetések megeredésére.

A július szélsőségesebb időjárásával tűnt ki. Igen erős lehülések és gyors felmelegedések váltogatták egymást. A havi középhőmérséklet 19,4 és 22,8 fok között változott. A hőmérséklet 21-én és 22-én tetőzött 31,1 és 36,2 fokra értékkel. 22-e volt a nyár eddigi részének legmelegebb napja. A legerősebb éjszakai lehülés pedig 1-én és 7-én jelentkezett 4,4 és 10,4 °C közötti értékkel. Napsütésben csak a délelőti megyék voltak szegényebbek, máshol mindenütt meghaladta az átlagos értéket.

A csapadék e hónapban is főleg zivataros esőkkel jelentkezett. Az ország nagyobbik részén az átlag fele és átlag közötti csapadék hullott. Igen csapadékos volt a Mátra-alja és a déli határszél, főleg a Mecsek térségében. E hónap legtöbb csapadéka Lengyelen esett, 182 mm. Rendkívül száraz volt az ország keleti szegélye a Sebes-Köröstől Tiszabecsig. Itt a csapadék a 15 mm-t sem érte el. Az átlag felén aluli csapadék esett még a Tiszántúl középső részén, Komárom megyében és az ország nyugati határán Szombathelytől Sopronig, valamint Győr—Pápa térségében. A legkisebb havi csapadékot Tégláson mérték, 5,9 mm-t.

A csapadékszegény vidékeken a csemeték növekedése megtorpant, sőt a kiadós júniusi csapadék után fellépő szárazság helyenként jelentős károkat okozott.

Augusztus változékony időjárása hűvösebb volt az átlagosnál. A középhőmérséklet 17,6 és 20,8 fok között változott, s 1—3 fokkal maradt el a sokévi átlagtól. Igen erős felmelegedés lépett fel 1-én, 7-én és 30-án, 29,8 és 32,2 °C-os abszolút maximummal. Az abszolút minimum 5,2 és 10,4 °C között volt 4-én, 24. és 25-én. Lentiben 24-én gyenge talajmenti fagyot észleltek. A napsütés 10—15 órával kevesebb volt az átlagosnál.

A hónap első felében gyakran esett az eső, több ízben országos jelleggel. A hónap második fele erősen száraz volt. Nagyon kevés eső esett Nagykanizsán, Sopronban és Szeghalmon, az átlag felét sem érte el. A havi összeg azonban az ország nagyobbik részében túlhaladta az átlagot. Az átlag fele és átlag közötti csapadékot kapott a Dunántúl nagy része, a Pilis, Börzsöny térsége, a Körösök vidéke és a Tisza—Duna közének déli része. A legtöbb csapadékot a Jószafeő melletti Szelcepusztán mérték, 71,6 mm-t.

Összegezve, az elmúlt nyár erdőgazdasági szempontból nem volt rossz. Bár kisebb területeken igen jelentékeny a csapadékhiány, mint a Nyírségben, a keleti határszél-